

UNIVERSITETETS SKATTKAMMARE

Det nya Gustavianum

UPPSALA
UNIVERSITET

Gustavianum uppfördes på 1620-talet för Uppsala universitet. År 1663 tillkom den kupolkrönta anatomiska teatern som ger byggnaden dess karaktäristiska profil. Som universitetets äldsta bevarade byggnad är Gustavianum en sevärdhet i sig, men 1997 tillkom en ny funktion – som huvudbyggnad för ett nyinstiftat universitetsmuseum. Sedan dess har föremål ur universitetets historiska samlingar visats i Gustavianum. Men nu är det, nära tre decennier senare, dags för en nystart för museet.

Som universitetsmuseum ansvarar Gustavianum för ett magnifikt kulturarv. Genom århundradena har stora

samlingar vuxit fram inom universitetet – föremål från de forntida kulturerna i Egypten och kring Medelhavet; arkeologiska och historiska föremål från Norden; omfattande konst- och myntsamlingar samt mängder av vetenskapliga instrument – och mycket annat. För att skapa bästa möjliga förutsättningar för att visa dessa skatter i framtiden genomgår byggnaden en omfattande renovering. Sommaren 2024 slår det nya Gustavianum upp sina portar!

Ett universitetsmuseum i världsklass

I en serie nyproducerade utställningar presenteras ett brett urval av föremål ur universitetets enastående samlingar. Kombinationen av den historiska byggnadens arkitektoniska kvaliteter, nya utställningar och modern museiteknik erbjuder en helt ny upplevelse av museet och av universitetets rika kulturarv. I det nya Gustavianum möter besökarna ett universitetsmuseum i världsklass.

En viktig del av renoveringen handlar om att förbättra inomhusklimatet i utställningsrummen. Genom modern teknik kommer ljus, luftfuktighet och temperatur

att kunna regleras på jämna nivåer, anpassade till de utställda föremålen. Därigenom kan samlingarna visas och samtidigt bevaras för framtiden. Det avancerade museiklimatet möjliggör också att fler av universitetets mest ömtåliga och unika föremål kommer att kunna ställas ut – föremål som tidigare inte har kunnat visas i Gustavianum.

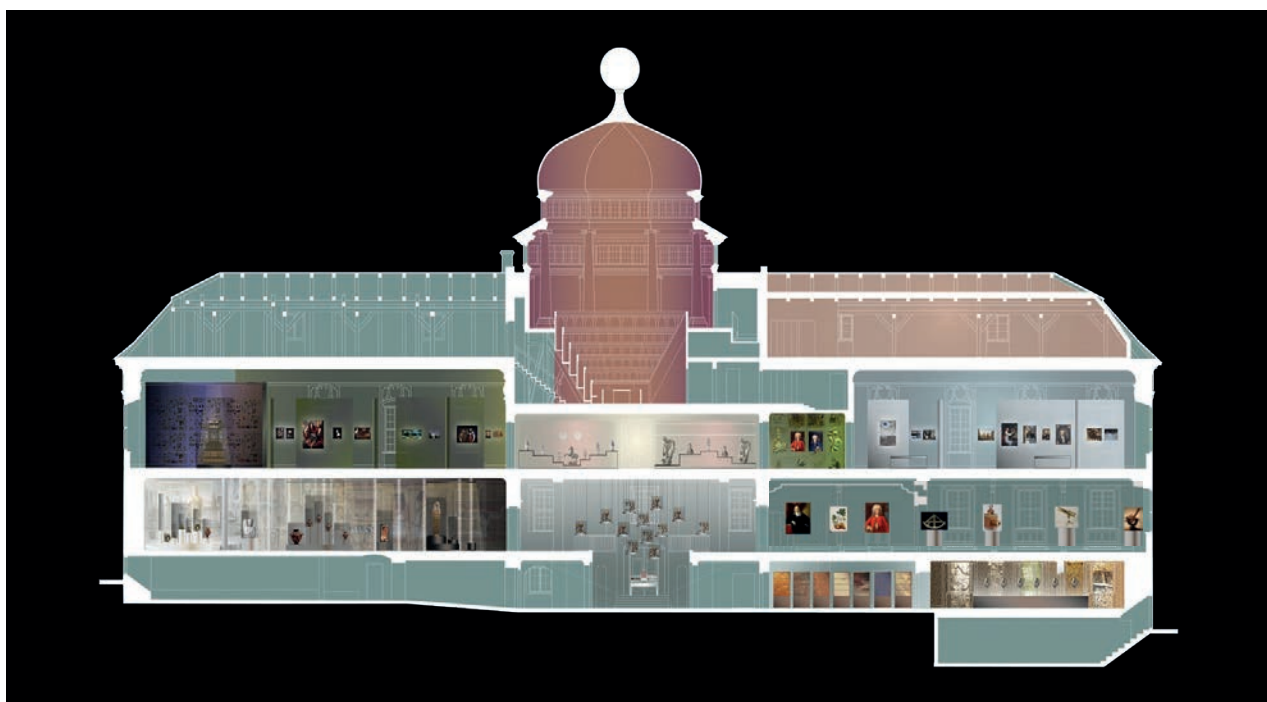

Universitetets skattkammare

Genom universitetets verksamhet under århundradena – i lärosalar och laboratorier, genom expeditioner och utgrävningar, genom donationer och inköp – har de olika samlingarna involverats i den undervisning, forskning och kunskapsuppbyggnad som skett vid universitetet. De olika samlingarna och deras föremål berättar om mänsklighetens historia på olika områden, men tillsammans formar de också en berättelse om universitetets historia. Universitetet framträder här som det nav kring vilket de olika samlingarna kretsar.

Ett av Gustavianums mest kända föremål är det konstskåp från Augsburg som skänktes till Gustav II Adolf 1632.

Skåpet med sina tusen föremål är idag det enda kabinettskåp i sitt slag som har sina samlingar av föremål och kuriositeter intakt bevarade. I arbetet med det nya museet har skåpet från Augsburg fungerat som en sinnebild och inspirationskälla för de nya utställningarna. Liksom skåpet med sina luckor, fack och gömda utrymmen, med föremål från jordens alla hörn, framträder Gustavianum som ett konstskåp som med sina olika utställningsrum erbjuder dolda världar, konstfulla föremål, märkliga ting och fjärran epoker att fördjupa sig i. Liksom konstskåpet från Augsburg framstår Gustavianum som en skattkammare av föremål att utforska och uppleva.

Nya utställningar

Gustavianums uppdrag som universitetsmuseum är att vara en plats för samverkan mellan universitetet och det vidare samhället. Målsättningen med de nya utställningarna är därmed att erbjuda en bred publik inspirerande, lustfyllda och lärorika möten med de unika föremålen och de många fascinerande berättelser som de bär på. I dessa möten tar de nya utställningarna sina utgångspunkter i den nya kunskap om samlingarna som byggts upp vid universitetet.

I utställningarna förmedlas berättelserna om föremålen på olika sätt – genom föremålstexter och genom digitala tekniker. Ett viktigt inslag i utställningarna är en lång rad ”microstories”, där universitetets forskare medverkar i texter, audioguider och tryckta kataloger. Idén med ett

museum fyllt av sådana mikrohistorier är att låta såväl enskilda forskarröster som de unika föremålen komma till tals. Föremålen bär på vittnesmål om historiska händelser; om utvecklingen av konst, vetenskap, teknik och hantverk; de berättar om hur människans livsvillkor förändrats, om sociala sammanhang, om religiösa föreställningar och om existentiella erfarenheter. Genom en rikedom av berättelser knutna till de enskilda föremålen lyfts deras individuella historier fram. Utställningsrummen rymmer därmed en mångfald av berättelser som utifrån olika perspektiv lyfter fram nyanser, detaljer och historiska komplikationer. Samtidigt ryms i dessa mikroberättelser också de stora sammanhangen, men betraktade genom det specifika föremålet.

Vikingarna och deras föregångare

På ingångsvåningen möter besökaren den första utställningen. Här visas unika föremål ur museets samling av fynd från gravfälten vid Valsgärde utanför Uppsala. Gravarna är framför allt från Vendeltiden, alltså den perioden som föregick Vikingatiden. De började grävas ut av arkeologer från Uppsala universitet på 1920-talet. I utställningen visas bland annat hjälmar, vapen, smycken och kultföremål i en suggestiv iscensättning.

Utställningen tar sin utgångspunkt i nya sätt att förstå övergången mellan Vendeltid och Vikingatid och nya sätt att se kontinuiteter i den kultur och de samhällen som utvecklades från 500-talet till 1000-talet. I ljuset av ny forskning om dessa händelserika århundraden ger utställningen nya inblickar i tidens gravskick, materiella kultur, internationella kontakter och religiösa föreställningar.

Medelhavet och Nildalen

På den första våningen visas utställningen om Medelhavet och Nildalen, med ett rikt urval av föremål från det forntida Egypten och från de kulturer som utvecklades kring Medelhavet under antiken. Här visas bland annat sarkofager och andra föremål som ingick i det så kallade Victoriamuseet som redan tidigare haft sin plats i salen. I den nya presentationen av samlingarna kan besökaren

följa olika spår – via det forntida Egypten eller via de antika kulturerna i den grekiska världen och i det romerska riket. I utställningen leder vägarna fram till en avslutande sektion där dessa civilisationer förenas i en gemensam Medelhavskultur under den hellenistiska perioden.

Universitetets historia och vetenskapshistoria

På den första våningen finns också den utställning som berättar om universitetets egen historia från instiftandet 1477 och fram till vår egen tid. En koncentrerad presentation tar med besökaren på en femhundraårig vandring bland dokument, föremål och bilder. I den intilliggande salen Auditorium Minus fördjupas de vetenskapshistoriska sammanhangen genom ett brett urval av instrument och föremål från skilda epoker. Här presenteras ting och

apparater från olika århundranden som använts i såväl forskning som undervisning vid universitetet. Auditorium Minus kommer dessutom i framtiden att även fungera som en sal för föreläsningar, samtal och olika publika evenemang. I ett intilliggande rum kan besökarna genom filmer och digitala presentationer stifta bekantskap med den forskning som idag pågår vid universitetet.

Universitetets konstsamling och myntkabinett

Uppsala universitet äger en av landets största konstsamlingar, men den har tidigare endast i begränsad omfattning varit tillgänglig för allmänheten. En nyhet med det nya Gustavianum är att konstverk ur universitetets samling nu tar plats i museet. På den andra våningen visas ett urval av de främsta verken från medeltiden fram till 1900-talet. På en central plats står här också det berömda konstskåpet från Augsburg. I anslutning till skåpet kan

besökarna studera hundratals föremål, naturalier och kuriositeter som följde med skåpet från Tyskland till Sverige på 1630-talet. På samma våningsplan ägnas ett av rummen dessutom åt universitetets myntkabinett, som även det utgör en av de främsta samlingarna i sitt slag i Sverige.

Gustavianum och Anatomiska teatern

En viktig del av upplevelsen av Gustavianum handlar även i framtiden om byggnaden i sig. Gustavianum har som universitetets äldsta bevarade byggnad ett stort arkitektoniskt och kulturhistoriskt värde. Ingrepp i byggnaden i samband med reoveringen är därför begränsade och noga övervakade av antikvarisk expertis och av Riksantikvarieämbetet. Alla nya tillägg till byggnaden, liksom de nya utställningarna, är därför noga anpassade att estetiskt samspela med den befintliga

arkitekturen och dess karaktäristiska delar – trapphus, smidesräcken, rumsformer, dörrar, dekor och andra detaljer. Till byggnadens stora sevärdheter hör den anatomiska teater som skapades av Olof Rudbeck den äldre på 1660-talet. Anatomiska teatern är i sig ett första klassens museiföremål som under den klotkrönta kupolen i vindsvåningen erbjuder besökaren en storslagen avslutning på vandrigen genom museet.

Gustavianum som scen för samtidens frågor

Gustavianum är alltså en plats där universitetets samlingar, liksom den forskning och kunskapsupbyggnad som ständigt sker vid universitetet, möter det omgivande samhället.

Vid sidan av att visa historiska föremål vill museet också vara en mötesplats för samtal om vår egen tids viktiga frågor, forskning och vetenskap. Gustavianums publika verksamhet rymmer därför program, temadagar, föreläsningar och tillfälliga utställningar med fokus på samtiden

– där ny forskning och ny kunskap kan diskuteras och debatteras i ett historiskt perspektiv. Museets ambition är att vara en viktig arena för sådana samtal – en samlingspunkt för hela universitetet där studenter, lärare och forskare från olika institutioner, fakulteter och projekt möter en bredare publik för diskussioner om vår egen tids angelägna frågor – och om vetenskapens roll i samtiden och framtiden.

Ett modernt museum i en gammal byggnad

I det nya Gustavianum är de publika ytorna större, samtidigt som byggnadens möjligheter och planlösning bättre tas till vara. Här möter besökarna samlingarna i nya och suggestiva utställningar, där föremålen presenteras i ett nytt ljus, utifrån ny kunskap och nya forskningsrön. Samtidigt skapas ett nytt publikmottagande och en ny tillgänglighet som gör det lättare att hitta i byggnaden. En ny huvudentré mot Universitetsparken leder in till reception och butik, varifrån besökaren enkelt finner vägen vidare till garderob, toaletter, trapphus och hiss. Ett nytt system för vägvisning och skyltning underlättar sedan navigeringen genom byggnaden och till de olika utställningarna.

En viktig del av renoveringen handlar om att förbättra museets tekniska förutsättningar. Nya och avancerade system för klimat, ljus och digitala inslag skapar en modern utställningsmiljö med nya möjligheter att visa samlingarna. Klimatiseringen av utställningsrummen innebär att luftfuktighet och temperatur kan kontrolleras och anpassas till riktvärden som följer moderna och internationella museinormer. Därigenom kan fler ömtåliga föremål ur samlingarna visas. Dessutom skapas möjligheter att låna in föremål från andra museer för tillfälliga utställningar. Med den nya tekniken blir Gustavianum ett modernt museum i en gammal byggnad.

Renoveringen av Gustavianum genomförs av Statens fastighetsverk i samarbete med Uppsala universitet.

Arkitekt:

Hidemark & Stintzing arkitekter

Entreprenör:

ByggConstruct AB

Utställningsscenografer:

Monika Frelin MYT AB (Valsgårde); Anna Skagerfors (Konstsamlingen och Myntkabinettet), Fredrik Skog & Anna Stenkula (Universitets- och vetenskapshistoria); Note Design Studio (Medelhavet och Nildalen).

Projektkoordinator Gustavianum:

Fredrik Eriksson

Gustavianum, Uppsala universitetsmuseum

Akademigatan 3, 753 10 Uppsala

Kontakt:

Telefon: 018-471 7571

E-post: museum@gustavianum.uu.se

Foto och bilder:

Jeanette Hägglund (s. 3); Note Design Studio (renderingar s. 7-11); övriga Gustavianum, Uppsala universitetsmuseum.